

Sicco Mansholt was de eerste Nederlander in de Europese Commissie. Hij gebruikte zijn Nederlandse politieke ervaring bij het opzetten van een gemeenschappelijke landbouw-politiek. Zo werd Mansholt een motor van het Europese integratieproces – niet alleen in Brussel, maar ook binnen de Nederlandse sociaal-democratie.

AUTEUR Marijn Molema

Verder lezen
Robert Cohen, Socialisten in Europa. De samenwerking van de socialistische partijen in het kader van de Europese Gemeenschap 1952-1972 (Antwerpen 1974).

Robert Heyting, Tussen nationalisme en internationalisme. De Britse en de Nederlandse sociaal-democratie, de nationale staat en de Europese integratie (Deventer 1992).

Johan van Merriënboer, Mansholt. Een biografie (Amsterdam 2006).

Mathieu Segers, 'Nederland tegen zichzelf. De PvdA, het debat over Europa in de jaren vijftig en de doorwerking daarvan in de politiek van Nederland', in: Frans Becker, Menno Hurenkamp en Monika Sie Dhian Ho (red.) Het ongemak over Europa. WBS Jaarboek 2008. (Amsterdam 2008) 100-117.

Mansholt naar Europa

Een jaar na de oprichting van de Europese Economische Gemeenschap (EEG) waagde Sicco Mansholt de sprong naar Brussel. Mansholt zette zich met onvermoeibare vastberadenheid aan zijn plannen om een Europese landbouwpolitiek van de grond te krijgen. Vanuit Den Haag, als PvdA-minister van Landbouw, was hem dit in de jaren vijftig niet gelukt. Hij wilde het succes van het Nederlandse beleid ook in andere landen

toepassen, zodat de agrarische sector in heel Europa sterker zou worden. Zijn plannen ketsten echter af op een groep van regeringsleiders die hun macht niet aan andere landen wilden afstaan. Minister-president en PvdA-leider Willem Drees behoorde ook tot deze groep.

De onenigheid tussen Mansholt en Drees is kenmerkend voor het Nederlandse debat over Europa. Nederland was in de jaren vijftig verdeeld over de Europese zaak. De twee uiterste kampen binnen de PvdA waren de voorstanders van Atlantische samenwerking en de Europese idealisten. De ene groep was sceptisch over Europese samenwerking en wilde de goede banden met Engeland en Amerika onderhouden. Het andere kamp geloofde juist in nauwe Europese samenwerking als waarborg voor vrede en welvaart. Als het nodig was moest Nederland daarvoor een deel van zijn macht afstaan. De kabinetten-Drees kozen voor een tussenweg. Europa moest gebruikt worden om de economische belangen van Nederland zo goed mogelijk te behartigen. Dat kon het beste door intergouvernementele samenwerking, waarbij geen macht aan Europa hoefde te worden afgestaan.

Mansholt voer een tussenkoers. Enerzijds ging hij mee met zijn partijgenoot Marinus van der Goes van Naters. In de Tweede Kamer aanvaardde deze harts-tochtelijke Europeaan het verdrag tot oprichting van

de EEG in 1957 met de woorden: 'wij zullen het verdrag moeten aanvaarden – zo volledig, zo maximalistisch, als een aanvaarding maar zijn kan'. Anderzijds was Mansholt een realist die opkwam voor de Nederlandse economie. Deze combinatie van idealisme en realisme was Mansholt met de paplepel ingegoten. Hij groeide op in het noorden van Groningen, waar zijn ouders fervent lid waren van de SDAP. Politiek engagement werd er gecombineerd met een groot akkerbouwbedrijf, waar economische wetten het succes bepaalden.

Uiteindelijk kreeg het Europese landbouwbeleid vanaf begin jaren zestig vorm. Er waren afspraken gemaakt zodat Europese boeren elkaar niet meer kapot concurreerden. Europa mocht nu beslissingen nemen over bijvoorbeeld de hoogte van de graanprijzen. Dat regeringsleiders dit hadden toegestaan, was een fundamentele stap in het Europese integratieproces. De landbouw was het eerste beleidsterrein waar de Europese landen pas echt een gezamenlijk beleid gingen voeren, het was de motor van de Europese integratie. Mansholt had daaraan als Eurocommissaris van Landbouw een belangrijke bijdrage geleverd.

Mansholt bleef tot 1973 lid van de Europese Commissie en gaf de Europese voorvechters binnen de Nederlandse sociaal-democratie meer zelfvertrouwen. De idealisten werden gesterkt in hun strijd voor een gemeenschappelijk Europa. Het Europese landbouwbeleid was voor hen een middel om te komen tot het uiteindelijke doel: de integratie van de Europese landen binnen een politiek verbond. De Eurosceptici en de pleitbezorgers van Atlantische samenwerking verdwenen niet, wel kreeg het Europese idealisme binnen de PvdA voorzichtig de overhand.